KELIO A6 KAUNAS–ZARASAI–DAUGPILIS 25,97–34,5 KM RUOŽO ŽVALGOMIEJI ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI

Rėda NEMICKIENĖ

2002 m. birželio mėnesį buvo vykdomi žvalgomieji archeologiniai tyrimai planuojamo tiesti kelio A6 Kaunas–Zarasai–Daugpilis 25,97–34,5 km ruože.

Planuojamo kelio trasoje Skarulių k. yra senovės gyvenvietės P ir PR dalis. Ši gyvenvietė įtraukta į Naujai išaiškinamų archeologijos paminklų sąrašą (IP–3033/A).

Planuojamo platinti aplinkkelio trasoje ir jos aplinkoje taip pat yra buvęs pilkapynas. 1999 m. buvo nustatyta jo teritorija. Dalis P ir PR Skarulių senovės gyvenvietės sutampa su P ir PR pilkapyno dalimi.

Ekspedicijos metu visa trasa buvo pereita pėsčiomis. Buvo apklausti šalia aplinkkelio trasos gyvenantys vietiniai gyventojai, tačiau jie jokių duomenų apie archeologinius objektus nepateikė. Trasos teritorijoje buvo ištirta 17 šurfų. Visų jų dydis – po 1 m^2. Iš viso ištirtas 17 m^2 dydžio plotas. Tyrinėjimų metu šurfuose, išskyrus šurfą 11, archeologinių radinių ar kultūrinio sluoksnio nerasta.

Apie 30 m į PR nuo pilkapyno P dalies, šurfe 11 buvo surasta degintinių žmogaus kaulų. Šis šurfas buvo iškastas iki 0,7 m gylio nedidelės pakilumėlės V dalyje, apie 120 m į PV nuo kelio, einančio per Skarulių kaimą. Apie 0,35 m gylyje juosvos spalvos smėlio sluoksnyje buvo surastas minėtas degintinis žmogaus kaulas.

Apie 400 m į PV nuo Skarulių bažnyčios, apie 50 m į Š nuo 2001 m. E. Ivanausko ištirto šurfo 11, nuo aukščiau aprašyto šurfo į R esančioje pakilumėlėje buvo surasta pavienių degintinių žmogaus kaulų ir žiestos keramikos, datuojamos, matyt, XVI a.

ARCHAEOLOGICAL SURVEY EXPLORATIONS OF THE ROAD A6 KAUNAS–ZARASAI–DAUGPILIS, 25.97–34.5 KM

In June 2002 the archaeological survey explorations were carried out in the territory of the projected road A6 Kaunas–Zarasai–Daugpilis, in the section of 25.97–34.5 km. 17 test pits were explored there (the area of 17 m^2). In test pit 11, cremated bones were found.

SUDOTOS I PILKAPYNAS

Vidas SEMĖNAS

2001–2002 m. NM tęsė Sudotos I pilkapyno (Švenčionių r.) apardytų pilkapių tyrinėjimus. Ištirtas paskutinis pilkapis 28(5), esantis ant pirmos priešgaisrinės geležinkelio Vilnius–Turmantas (Daugpilis) linijos.

Pilkapis 28(5) buvo Sudotos I (A 1118P) pilkapyno P dalyje, geležinkelio linijų Vilnius–Turmantas Š pusėje. Pilkapio sampilas smarkiai apardytas: P dalis buvo ariama, įrengiant ir atnaujinant priešgaisrines geležinkelio

linijas, R, PR pilkapio dalis sunaikinta geležinkelio griovio.

2001–2002 m. ištirta 519,75 m^2 bendro ploto. Pilkapis 28(5) su duobėmis ir grioviu buvo 24 m skersmens, 0,35–0,5 m aukščio. Akmenų vainikas – 16 m skersmens, krautas ant pagrindo (buvusio žemės paviršiaus), dalis akmenų Š, ŠV nuslinkę į duobę 1. Vainikas krautas vidutiniškai iš 34x28x20 cm dydžio akmenų. Pilkapį iš Š, V, P juosė ištisinis apie 40 m ilgio, 2,6–4 m pločio, iki 1,2 m gylio C raidės formos griovys.

Pilkapyje 28(5) rasti du degintiniai kapai. Kapas 1 buvo rastas P pilkapio dalyje, 18 cm gylyje nuo sampilo paviršiaus, prie akmenų vainiko. Kapo 1 įkapės: siauraašmenis pentinis kirvis ir antskydis (umbas). Smulkiai sudegę kauliukai koncentravosi 19 cm gylio duobutėje. Kapas 2 buvo centrinėje pilkapio 28(5) dalyje, matyt, perkastas ir sunaikintas vykdant geležinkelio remonto darbus, be įkapių.

Pilkapis 28(5) datuotinas VIII–XI a.

SUDOTA BARROW CEMETERY

In 2002–2002 the NM explored barrow 28(5) in Sudota I Barrow Cemetery (Švenčioniai district). Two cremation graves were found in the barrow. In barrow 1 an axe with narrow blade and blunt end and shield boss were found. The finds are dated to the 8th – 11th centuries.

SENŲJŲ MACELIŲ PILKAPYNAS

Jonas STANKUS

Senųjų Macelių pilkapynas (A 1055P) yra Senųjų Macelių kaime, Rūdninkų sen., Šalčininkų r. Šis pilkapynas jau paminėtas F. V. Pokrovskio sudarytame Vilniaus gubernijos archeologijos žemėlapyje (*Археологическая карта Виленской губернии,* Вильна, 1893, c. 65). Jį mini P. Tarasenka (P. Tarasenka, *Lietuvos archeologijos medžiaga,* K., 1928, p. 176), A. Tautavičius (*LAA,* V., 1977, t. 3, p. 102) ir kt.

1933 m. Senųjų Macelių pilkapyną tyrinėjo VU. Tyrinėjimų, kuriems vadovavo H. Cehak-Hołubowiczowa, metu ištirti 23 pilkapiai. Paskelbta trumpa šių tyrinėjimų informacija (W. Hołubowicz, Pięc lat pracy terenowej Muzeum Archelogicznego Universitetu Stefana Batorego w Wilnie (1933–1937), *Rocznik Archeologiczny,* Wilno, 1937, t. 1, p. 84).

2001–2002 m. pilkapyne ištirti 2 pilkapiai. 2001 m. ištirtas pilkapis 14 (plane 1x). Tyrinėjimų medžiaga trumpai paskelbta (žr. *ATL 2001 metais,* V., 2002, p. 95–96).

2002 m. rugpjūčio mėn. 12–29 d. Senųjų Macelių pilkapyne (A 1055P) buvo tirtas pilkapis 12 (plane 2x, 24 pav.). Šis pilkapis yra pilkapyno Š dalyje. 2,5 m į PV nuo šio pilkapio yra pilkapis 13, kurio sampilo viduryje matyti kastos duobės žymės. Atstumas nuo pilkapio 12 iki plento Š kryptimi – 22 m. 22,5 m į ŠR nuo pilkapio 12 yra pilkapis 8.

Pilkapio 12 (2x) paviršius apaugęs eglėmis ir pušimis – iš viso 14 medžių. Jų storis – 10–20 cm, kai kurie dar storesni. Daugiausia medžių augo ŠV sampilo dalyje. Prieš kasinėjimus šie medžiai buvo nukirsti, paliekant 3 storiausias egles sampilo ŠV dalyje.